

Sygn. akt IV KK 163/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy (sprawozdawca)

SSN Roman Sądaj

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Zbigniewa Siejbika
w sprawie **K.M.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 12 października 2016 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 listopada 2015 r., sygn. akt II AKa .../15
zmieniającego wyrok łączny Sądu Okręgowego w G.
z dnia 6 lipca 2015 r., sygn. akt IV K .../15,

**1. uchyla zaskarżony wyrok w częściach dotyczących
rozstrzygnięć o okresach zaliczonych na poczet kar łącznych
pozbawienia wolności, zawartych w punktach pierwszym i
drugim, i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi
Apelacyjnemu w [...];**

2. w pozostałym zakresie kasację oddala jako oczywiście bezzasadną;

3. zarządza zwrot K.M. kwoty 750 zł uiszczonej tytułem opłaty sądowej od kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem łącznym z dnia 6 lipca 2016 r., orzekając w sprawie K.M., na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. połączył jednostkowe kary:

1. orzeczone w sprawach Sądu Rejonowego w R. sygn. akt II K 1006/98, Sądu Rejonowego w C. sygn. akt II K 245/99, Sądu Rejonowego w [...] sygn. akt IV K 1991/98, Sądu Okręgowego w [...] sygn. akt V K 312/99 i IV K 179/08, i wymierzył skazanemu karę łączną 7 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 120 stawek dziennych po 20 zł każda; 2. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres kary dotychczas odbitej w sprawie IV K 1991/08 od 06.04.2001 r. do 12.04.2001 r., w sprawie V K 312/99 od 15.04.2003 r. do 04.06.2003 r. i od 18.02.2004 r. do 18.02.2006 r., w sprawach II K 1006/98 i II K 245/99 od 11.01.2004 r. do 18.02.2004 r., od 18.02.2006 r. do 17.10.2007 r., w sprawie IV K 179/08 od 04.07.2014 r. do 06.07.2015 r.
3. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone w sprawach Sądu Rejonowego w Z. - sygn. akt II K 341/00, II K 783/02, II K 601/10; Sądu Rejonowego w C. sygn. akt II K 1318/99, Sądu Rejonowego w G. sygn. akt III K 1456/00, i wymierzył skazanemu karę łączną 7 lat pozbawienia wolności;
4. na zasadzie art. 577 k.p.k. na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres kary dotychczas odbytej w sprawie II K 341/00 od 12.04.2001 r. do 16.11.2001 r.; w sprawie II K 1318/99 – 14.07.1999 r. i od 16.11.2001 r. do 21.02.2003 r., od 27.02.2003 r. do 15.04.2003 r., od 04.06.2003 r. do 11.01.2004 r.; w sprawie II K 1456/00 – 03.06.2000 r.; w sprawie II K 783/02 od 26.11.2000 r. do 04.04.2001 r. oraz okres kar odbytych w ramach wyroku łącznego sygn.. akt II K 982/06;
5. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone w sprawach Sądu Rejonowego w T. sygn. akt II K 1202/10; Sądu Rejonowego w C. sygn. akt XIII K 315/11. Sądu

Rejonowego w T. sygn. akt VI K 1109/11, i wymierzył skazanemu karę łączną² lat pozbawienia wolności;

6. na zasadzie art. 577 k.p.k. na poczet kary łącznej pozbawienia zaliczył okres kary dotychczas odbytej od 19.06.2010 r. do 20.06.2010 r., w sprawie VI K 1109/11 od 06.11.2012 r. do 06.11.2003 r., w sprawie II K 1202/10 od 19.06.2012 r. do 20.06.2012 r. oraz 06.11.2013 r. do 04.07.2014 r.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego zarzucając naruszenie prawa materialnego: 1) art. 85 k.k. poprzez nienależyte uwzględnienie przez Sąd istnienia bliskiego związku podmiotowo – przedmiotowego zachodzącego pomiędzy czynami, co skutkowało zastosowaniem przy łączeniu kar zasady asperacji zamiast zasady absorpcji i w konsekwencji wymierzenie skazanemu niewspółmiernie surowych kar łącznych;

2) art. 86 § 1 k.k. poprzez orzeczenie w wyroku łącznym kary, która stwarza dla skazanego większą dolegliwość od tej, jaka wiązałaby się z kolejnym wykonywaniem poszczególnych wyroków;

3) art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 82 k.k. polegające na zastosowaniu art. 82 § 2 k.k. i zaliczenie na poczet orzeczonych w pkt 1 i 3 kar łącznych wyłącznie okresów faktycznie odbytych przez skazanego kar jednostkowych pozbawienia wolności, objętych wyrokami łącznymi w sprawach IV K 670/01 Sądu Rejonowego w [...] oraz II K 982/06 Sądu Rejonowego w Z., mimo że w czasie popełnienia przestępstw przez skazanego obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, zgodnie z którą należy zaliczyć na poczet nowych kar łącznych całość kar łącznych, z odbycia których skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony, albowiem winny być one uznane za odbyte w całości w rozumieniu art. 82 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r.

W konkluzji obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1, 3 i 5 poprzez wymierzenie skazanemu kar łącznych z zastosowaniem pełnej absorpcji oraz zmianę w pkt 2 i 4 poprzez zaliczenie w całości kar łącznych, z odbycia których skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony (sygn. akt IV K 670/01, II K 982/06).

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 12 listopada 2015 r.; I. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 i 2 w ten sposób, że:

- uchylił orzeczenie o karze łącznej grzywny: na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w tym przedmiocie;
- złagodził do 5 lat i 6 miesięcy wymierzoną K.M. karę łączną pozbawienia wolności;
- na podstawie art. 63 § 1 k.k. oraz art. 577 k.p.k. na poczet wymierzonej skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie Sądu Rejonowego w [...] sygn. akt IV K 670/01 od dnia 4 kwietnia 2001 r. do 6 kwietnia 2001 r., od dnia 11 stycznia 2004 r. do dnia 18 lutego 2004 r. i od dnia 18 lutego 2006 r. do dnia 17 października 2007 r.; w sprawie Sądu Okręgowego w [...] sygn. akt V K 312/99 w okresie od dnia 18 lutego 2004 r. do dnia 18 lutego 2006 r. oraz w sprawie Sadu Okręgowego w G. sygn. akt IV K 179/08 w okresie od dnia 4 lipca 2014 r. do dnia 7 października 2015 r.

II. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 3 i 4 w ten sposób, że:

- z podstawy wymiaru kary łącznej usunął przepis art. 86 § 2 k.k.;
- złagodził do 5 lat i 6 miesięcy wymierzoną skazanemu karę łączną pozbawienia wolności,
- na podstawie art. 63 § 1 k.k. oraz art. 577 k.p.k. na poczet wymierzonej skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie Sądu Rejonowego w Z. sygn. akt II K 982/06 w dniach 14 lipca 1999 r. i 3 czerwca 2000 r. oraz w okresie od dnia 26 listopada 2000 r. do dnia 4 kwietnia 2001 r., od dnia 12 kwietnia 2001 r. do dnia 21 lutego 2003 r., od dnia 27 lutego 2003 r. do dnia 15 kwietnia 2003 r. i od dnia 4 czerwca 2003 r. do dnia 11 stycznia 2004 r.;

III. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 5 i 6 w ten sposób, że:

- z podstawy wymiaru kary łącznej usunął przepis art. 86 § 2 k.k.,
- złagodził do 1 roku i 9 miesięcy wymierzona skazanemu karę łączną pozbawienia wolności,
- na podstawie art. 63 § 1 k.k. oraz art. 577 k.p.k. na poczet wymierzonej skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie Sądu Rejonowego w C. sygn. akt XIII K 315/11 w okresie od dnia 19 października 2010 r. do dnia 20 października 2010 r., Sądu

Rejonowego w T. sygn. akt II K 1202/10 w okresie od dnia 19 czerwca 2012 r. do dnia 20 czerwca 2012 r. i od dnia 6 listopada 2013 r. do dnia 4 lipca 2014 r. oraz w sprawie Sadu Rejonowego w T. sygn. akt VI K 1109/11 w okresie od dnia 6 listopada 2012 r. do dnia 6 listopada 2013 r.;

IV. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego K.M., zarzucając rażące naruszenie prawa mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1. naruszenie prawa materialnego - art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. poprzez zastosowanie przy łączeniu kar zasady asperacji zamiast zasady absorpcji i w konsekwencji wymierzenie skazanemu niewspółmiernie surowego wymiaru kar łącznych przy jednoczesnym uwzględnieniu przez Sąd istnienia bliskiego związku podmiotowo-przedmiotowego zachodzącego pomiędzy popełnionymi przestępstwami oraz związku czasowego pomiędzy czynami, za które K. M. został skazany prawomocnymi wyrokami, z których kary zostały połączone w zaskarżonym wyroku łącznym oraz pominięciu przy wymierzeniu kary łącznej warunków osobistych skazanego i rokowań osobowościowych na przyszłość, przemawiających za jak najmniejszym stopniem dolegliwości związanej z wymiarem kar pozbawienia wolności, jakie winny być wymierzone skazanemu;
2. naruszenie prawa materialnego - art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 82 k.k. polegające na zaliczeniu na poczet orzeczonych kar łącznych wyłącznie okresów faktycznie odbytych przez skazanego kar jednostkowych pozbawienia wolności, objętych wyrokami łącznymi w sprawach IV K 670/01 Sądu Rejonowego w [...] oraz II K 982/06 Sądu Rejonowego w Z., mimo że w czasie popełnienia przestępstw przez skazanego obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, zgodnie z którą należy zaliczyć na poczet nowych kar łącznych całość kar łącznych, z odbycia których skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony, albowiem winny być one uznane za odbyte w całości w rozumieniu art. 82 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie pkt I, II i III oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Na rozprawie kasacyjnej Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o uwzględnienie kasacji w zakresie zarzutu z pkt 2, natomiast co do zarzutu z pkt 1 o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w pkt 2 kasacji zarzut naruszenia art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 82 k.k. jest zasadny.

Zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 82 k.k. – podniesiony w apelacji obrońcy, uznany został przez Sąd odwoławczy za nietrafny. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Apelacyjny podzielił pogląd zaprezentowany w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1991 r., I KZP 23/91 (OSNKW 1992, z. 3 – 4, poz. 20), w myśl którego na poczet kary łącznej zalicza się tylko karę pozbawienia wolności faktycznie odbytą do chwili warunkowego zwolnienia. Zdaniem Sądu odwoławczego pogląd ten odnosi się w pełni do brzmienia przepisu art. 82 k.k. sprzed nowelizacji obowiązującej od 1 stycznia 2012 r., tym samym nie znalazł uznania Sąd odmienny pogląd wyrażony w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., I KZP 30/04 (OSNKW 2005, z. 1, poz. 2).

Skarżący trafnie kwestionuje powyższe stanowisko.

Bezsporne jest, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, akceptowanym również w doktrynie, wobec treści art. 82 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r., kara pozbawienia wolności uznana za odbytą w rozumieniu tego przepisu podlegała – na podstawie art. 577 k.p.k. – zaliczeniu w całości, w rozmiarze, w jakim została orzeczona, a nie faktycznie odbytym, na poczet kary tego rodzaju orzekanej w wyroku łącznym obejmującym skazania na karę, z której wykonania skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony.

Wbrew odmiennemu stanowisku Sądu odwoławczego kwestia zaliczenia kary odbytej na poczet kary łącznej podlega także rozstrzygnięciu na podstawie art. 4 k.k. W tym zakresie należy w pełni podzielić argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2013 r., III KK 24/15 (LEX nr 1770913). Oczywiście jest zatem, że rozważenie kwestii względności ustaw przez Sąd odwoławczy musiałoby prowadzić ten Sąd do wniosku, że przed wejściem w życie nowelizacji z dnia 16 września 2011 r., na gruncie powszechnie przyjętej

interpretacji art. 82 k.k., przy spełnieniu kryteriów w tym przepisie przewidzianych zaliczeniu na poczet łącznej kary pozbawienia wolności orzekanej wyrokiem łącznym podlegał okres kary wymierzonej skazanemu, a nie faktycznie odbytej.

Znowelizowany przepis art. 82 § 2 k.k., obowiązujący od dnia 1 stycznia 2012 r., na mocy jednoznacznej decyzji ustawodawcy, daje podstawę do zaliczenia kary jedynie w rozmiarze faktycznie odbytym.

W realiach sprawy wszystkie przestępstwa przypisane skazanemu K.M., objęte wyrokami skazującymi brany pod uwagę przy wydawaniu wyroku łącznego, zostały popełnione przed dniem 1 stycznia 2012 r. Przed tym dniem zapadły także wyroki łączne w sprawach IV K 670/01 sądu Rejonowego w [...] i II K 982/07 Sądu Rejonowego w Z., objęte następnie zaskarżonym kasacją wyrokiem łącznym. W trakcie odbywania kar orzeczonych powyższymi wyrokami skazany uzyskał warunkowe przedterminowe zwolnienie i nie zostało ono odwołane w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy. Zmieniając zaskarżony wyrok łączny Sądu Okręgowego w G., Sąd Apelacyjny w [...] zmienił również ten wyrok w częściach dotyczących rozstrzygnięć o okresach zaliczonych na poczet kar łącznych pozbawienia wolności (pkt I i pkt II), zaliczając jedynie okres rzeczywistego odbywania kary w sprawach, w których nastąpiło nieodwołane warunkowe przedterminowe zwolnienie, zamiast uznania tych kar za odbyte w całości, w rozmiarze orzeczonym w wyrokach. Oczywiste jest zatem, że zarzut kasacji w tym zakresie jest zasadny, dlatego należało uchylić zaskarżony kasacją wyrok w częściach dotyczących rozstrzygnięć o okresach zaliczonych na poczet kar łącznych pozbawienia wolności zawartych w pkt I i pkt II, i sprawę w tym zakresie przekazać Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zarzut kasacji zawarty w pkt 1 nie jest zasadny.

Skarżący sformułował ten zarzut jako naruszenie prawa materialnego – art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 85a k.k. – jednakże z treści zarzutu i przytoczonej w uzasadnieniu kasacji argumentacji wynika jednoznacznie, iż jest to zarzut rażącej niewspółmierności kary. W tym zakresie należy w pełni podzielić stanowisko prokuratora, że w świetle unormowania art. 523 § 1 zdanie pierwsze *in fine* k.p.k., zarzut ten jest niedopuszczalny.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

kc